

**EBALUAZIO DIAGNOSTIKOA
EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAN**

**ERRENDIMENDU PROBEN
EZAUGARRIAK**

1. Zein iraupen izango dute kanpoko diagnostikoa egiteko ebaluazio proben aplikazioko saioek?

Probak aplikatuko diren saioen iraupena zein izango den erabakitzeko, funtsezkoak diren bi arlo hartu dira kontuan:

- Ikasleen adina eta kontzentrazioa mantentzeko duten gaitasuna. Beharrezkoa da ikasleen nekea ekiditea, arreta maila nabarmen gutxitzen baita epe jakina igaro ostean. Izan ere, epe hori igaro ostean, erantzunak hausnarketarik gabeak izan daitezke eta balioa galduko lukete.
- Beharrezko baliabideen eskuragarritasuna eta kanpoko probak aplikatzeko ordutegia.

Ebaluatu behar diren mailen hezkuntza kulturara eta ezaugarrietara egokitutako eredu arrazoizkoak eta egokituak ezin du **bi egun** baino gehiagokoa izan. Egun horietan, proben emaitzak, galdetegia betetzea eta atsedenaldiak sartu beharko dira.

Oinarrizko kompetentzia baten ebaluazio proba aplikatzeko behar den benetako denbora kalkulatu ahal izateko, ikasleei proba bakoitzaren ezaugarriak aurkeztu ahal izateko bost edo hamar minutu behar direla (erantzunaren argibideak irakurtzeko, akatsen zuzenketa azaltzeko, adibideren bat ikusteko, giro egokia sortzeko eta zalantzak argitzeko aukera izan dezaten) kontuan hartzea ezinbestekoa da. Era berean, beharrezkoa da proben artean atsedenaldiak egitea (proba baten eta hurrengoaren artean bost minutukoak eta beste bat luzeagoa, 20-30 minutukoa, goizeko uneren batean).

Lehen Hezkuntzako eta DBHko taldeek ordutegien antolaketa ezberdina izaten dutenez, ebaluazio jardunaldietarako bi proposamen espezifiko agertzen dira jarraian, probak aplikatuko diren maila bakoitzari dagozkionak:

Lehen Hezkuntzako 4. mailan, saio bakoitzerako gehieneko denborak; hau da, proba bakoitzerako beharko denak, ezingo du 45 minutu baino gehiagokoa izan hizkuntza arloarekin loturarik ez duten kompetentzien proben kasuan. Zenbait ikastetxetan eskuragarri dagoen gehieneko denbora hiru ordukoa denez goizean, probak *gutxi gorabehera* banatuko dira hurrengo orrialdeko taulan ikus daitekeen eran.

Banaketa hori egitean, hizkuntza bakoitzarekin lotura duten kompetentzia guztiak goiz berean ez ebaluatzea komeni dela hartu da kontuan, nahiz eta horiek bereizitako proben bidez ebaluatzen diren. Aipatutako kompetentzia bakoitzaren ebaluazio ordena aldatu egin daiteke aplikazio beharren eta zentro bakoitzeko ordutegi espezifikoaren arabera.

DBHko 2. mailan, proba bakoitzean erantzuna emateko izango duten denbora handitu egingo da ikasleen ezaugarriak direla eta. Hori dela eta, hizkuntzarekin lotura ez duten kompetentzien saiorako izango duten denbora 55-60 minutukoa izango da. Gainera, eskuragarri dagoen ordutegi modulua ere zabaldu egin ohi da; aplikazioko bi egunetako (egun bakoitzerako) denbora hiru ordu eta erdikoa izango da, hurrengo orrialdeko taulan ikus dezakegun moduan.

LEHEN HEZKUNTZAKO 4. MAILA

LEHEN EGUNA: ± 3 ordu

Ikasleei ebaluazioa antolatu eta aurkeztea: 10'-15'

Hizkuntza komunikaziorako
kompetentzia: EuskaraIrakurmena: $25' + 5' = 30'$
Idazmena: $20' + 5' = 25'$
Entzumena: $15' + 5' = 20'$
Guztira: 1 ordu eta 15'

Jolasgaraia: 30'

Matematikarako kompetentzia $45' + 5' = 50'$ Galdetegia: $15' + 5' = 20'$

BIGARREN EGUNA: ± 2 ordu eta 50'

Bigarren eguneko probak aurkeztea: 10'-15'

Hizkuntza
komunikaziorako
kompetentzia: GaztelaniaIrakurketa ulermena: $25' + 5' = 30'$
Idatzizko adierazpena: $20' + 5' = 25'$
Ahozko ulermena: $15' + 5' = 20'$
Guztira: 1 ordu eta 15'

Jolasgaraia: 30'

Zientzia-, teknologia- eta
osasun kulturako kompetentzia $45' + 5' = 50'$

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 2. MAILA

LEHEN EGUNA: ± 3 ordu eta ½

Ebaluazioa ikasleei antolatu eta aurkeztea: 10'-15'

Hizkuntza komunikaziorako
kompetentzia: EuskaraIrakurmena: $35' + 5' = 40'$
Idazmena: $25' + 5' = 30'$
Entzumena: $15' + 5' = 20'$

Guztira: 1 ordu eta 30'

Jolasgaraia: 20'-30'

Matematikarako kompetentzia $55' + 5' = 60'$ Galdetegia: $15' + 5' = 20'$

BIGARREN EGUNA: ± 3 ordu eta 15'

Bigarren eguneko probak aurkeztea: 10'-15'

Hizkuntza
komunikaziorako
kompetentzia: GaztelaniaIrakurketa ulermena: $35' + 5' = 40'$
Idatzizko adierazpena: $25' + 5' = 30'$
Ahozko ulermena: $10' + 5' = 20'$

Guztira: 1 ordu eta

Jolasgaraia: 20'-30'

Zientzia-, teknologia- eta osasun
kulturarako kompetentzia $55' + 5' =$

2. Zenbat koaderno izango ditu proba bakoitzak?

Banakako emaitzak lortu nahi diren kanpoko ebaluazioa denez, probak batez ere komuna izan behar du; hau da, ikasleek item berak erantzun beharko dituzte baldintza beretan. Hori dela eta, probako galdera sorta guztiak biltzen dituen koaderno bakarra izango da. Horri esker, ikasle guztiak zailtasun maila bera gainditu dutela berma daiteke eta emaitzak bateragarriak izango direla ziurta dezakegu.

Koaderno bakarreko ereduaren aukerak neurtu daitekeen konpetentzia bakoitzeko alderdi eta dimentsio kopuru txikiagoa izatea du ondorio.

Koadernoetan, urtero mantenduko dira *ainguraketa* item batzuk. Konpetentziaren alderdi zehatza ebaluatzeko garaian garrantzi handia, fidagarritasuna eta egonkortasuna erakutsi duten itemak dira. Item mota horien txertaketak luzetarako alderaketak egitea ahalbidetzen du; hau da, urtetik urterakoak. Era berean, emaitzen bilakaera dinamikoa balora daiteke horri esker. Alderagarritasuna oso erabilgarria da zentroetarako, hartu dituzten neurrien eragingarritasun maila egiaztatu ahal izango baitute eta, horrenbestez, hausnarketako eta autoikasketako proiektuan lagunduko baitiete. Era berean, gainera, baliagarria da hezkuntza arloko administratzaioarako, sistemaren inguruko datu orokorrak bildu eta zentroetan praktika onen azterketak proposa baititzake.

3. Zein ezaugarri formal izango dituzte koadernoek?

Probak paperean aurkeztuko dira, zenbait probaren edukiak biltzen dituen salbuespen batzuekin (adibidez, ahozko ulermena ebaluatu ahal izateko, beharrezkoa da audio formatuko erregistroak izatea ikasleari aplikazioaren unean erreproduzitu ahal izateko).

Ikuspuntu formaletik, koadernoak erraz erabili ahal izango dituzte ikasleek. Arkatzarekin eta paperarekin egin beharreko proben kasuan, arreta handia jarri beharko da orriaren neurriari, motari eta letra neurriari, marjinen zabalerari, erantzuna emateko espazioei, zenbait marrazkitan eta grafikotan erabilitako koloreari eta beste hainbat arlori dagokienez.

Orain arte egin diren ebaluazio guztietan, ikasleek koadernotxoan agertzen diren galderei erantzun diete eta, jarraian, erantzunak datu basean sartu eta koaderno berean irekitako itemak zuzendu dira. Hala ere, hori ez da aukerarik komenigarriena honen moduko ebaluazioa egitean, ikasleen kopurua handia baita (35.000 inguru maila bakoitzean). Hori dela eta, koadernotxotik bereizitako **erantzun orriak** erabiliko dira proba egiteko, arrazoi hauek direla eta.

- Erabili beharreko paper kopurua gutxitzen du, galderen koadernotxo berak erabil baitaitezke behar adina aldiz.
- Erabiltzeko erosagoa da prozedura hori, digitalizazio aukera biltzen eta erantzunen zuzenketa errazten baitu, batez ere proba objektibo baten ingurukoak direnean.

Koadernotik bereizitako erantzunen orria aukeratzeak formatuan arreta berezia jartzea eskatzen du, batez ere Lehen Hezkuntzako 4. mailako ikasleen kasuan, ziur asko ikasle horiek ez baitira oso ohituta egongo tresna mota horietara. Horrekin lotuta, alde batetik, modu formalean zaindiko dugu erantzunen orria ahalik eta argiena, errazena eta erakargarriena izan dadin erantzun behar dion ikaslearentzat; bestetik,

berriz, ikasleak proba egin aurretik, erantzunen mekanismoa ezagutu eta antzeko ereduren bat aurretik proba dezaten prozesu bat proposatuko da.

Erantzuna emateko testua idatzi, marrazkia irudikatu edo kalkulu algoritmoak egin behar baditu; hau da, erantzunak nolabaiteko hedapena duten erregistroak sortzen dituzten lanak eskatzen baditu, horiek ere erantzunen orrian zuzenean jaso beharko dira.

4. Zein ezaugarri izango dute itemek eta zein tipologiatakoak izango dira?

Lehen Hezkuntzako eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako ikasleen oinarrizko kompetentziak ebaluatu ahal izateko ezinbestekoa da kontuan hartu diren gaitasun moten arabera diren itemak biltzen dituzten tresnak erabiltzea, zehaztutako egoerak eta testuinguruak aintzat hartuz beren aplikazioa eta menderatze maila erakuts dezaten eta haien administrazioa bideragarria izan dadin errolda ebaluazioaren baitan.

Ebaluazioaren xede diren kompetentziek itemen formatu eta mota ezberdinak biltzea eskatzen dute. Hala ere, guztiek izango dute oinarrizko kompetentzietara zuzendutako ebaluazioa, eskolako testuinguru bakoitzean aplikatutako curriculumeko ezagutzak eta teknikak soilik oinarri gisa hartu gabe. Galderek, horrenbestez, curriculumeko edukietan oinarrituz, subjektuen kompetentziak ebaluatzea dute helburu, horiek eskolako egoeretan eta batez ere, eguneroko bizitzan aurre egin beharko dieten egoeretan aplikatu ahal izateko.

Probak osatuko dituzten itemak prestatzeko, hiru erreferente hartu ditugu kontuan:

- Oinarrizko Hezkuntzari buruzko 175/2007 Dekretuan egindako kompetentzien curriculumak eta deskribapena, haietako bakoitza garatzen duten dokumentuekin batera, eta batez ere, azpi-kompetentzia bakoitzeko adierazleak atalari dagokiona.
- Bi hizkuntza ofizialen, euskararen eta gaztelaniaren, hizkuntza kompetentziak neurtzen dituzten proben kasuan, euskaraz B1 eta B2 mailak neurtzeko balio izan duten probak, haietan proposatutako itemen ezaugarriak eta ereduari dagokionez zein proposatutako mailari dagokionez. Izan ere, ebaluazio hori aplikatu den mailekin eta aipatutako 175/2007 Dekretuan agertzen diren mailekin koherentea izan behar du.
- PISA (ELGA) eta PIRLS (IEA) nazioarteko probetan parte hartzetik jasotako esperientzia. Proba horien helburua ikasleak eskolako testuinguruan ikasitakoa problemak ulertzeko, aztertzeko edo ebazteko aplikatzeko duen kompetentzia neurtzea da.

Itemak sortzeko eta eratzeko abiapuntu gisa erabiliko diren premisa batzuk hauek dira: ebaluatutako ikaslearen interes arloak, ingurunea, eguneroko bizitzako testuingurua, funtzionaltasuna, problemen ebazpena, ikasitakoaren aplikazioa, egoera ezberdinak problemak ebazteko autonomia, egungo gizarteko etengabeko aldaketak, iritzi ezberdinak, erabakien ondorioak eta abar. Eskola ikaslearen ingurunearekin era bateratzailean eta dinamikoan lotzea da proben helburuetako bat.

4.1. Item-problema

Aurreko planteamenduak dioenarekin jarraituz, ezaugarri horiek dituen item eredu hau proposatzen dugu:

- *Item-problema.* Aukera horren oinarria ikasleen eguneroko bizitzako, egunerokotasuneko, inguruneko (espazioa, belaunaldiak, gizartea, hezkuntza, interesak...) eta abarretako alderdirik garrantzitsuenak aukeratzea da. Horren abantaila nagusia da, neurri handi batean behintzat, eguneroko bizitzako arazoak eta egoerak modu birtualean erakusten dituela eta, horrenbestez, ikasleak azterketa eta ebazpena egiteko aktibatzen dituen estrategien, abilezien, baliabideen eta jarreraren inguruko ebaluazioa eskaintzen du. Horrenbestez, eskolan eta bere aldaketa pertsonalean ikasitakoa aplikatu ahal izateko testuingurua (edukiak, prozedurak, estrategiak eta abar) sortzen du. Horrek lotura egokia du oinarrizko kompetentzien inguruko diagnostikoa egiteko ebaluazioaren oinarri den filosofiarekin. Item mota horrek, gainera (*item-problema* deitu dioguna), harekin batera agertzen den testu motibatzailearen inguruko hainbat galdera lotzea ahalbidetzen du.

Beste nolabait esanda, item bakoitzean erabiliko den testuaren bidez proposatu ohi da problema. Problema hainbat eratakoa izan daiteke (gizarte mailako edo norbanakoaren gatazka, zailtasun ekonomikoa, dilema etikoa, inguruneko arazoa, aniztasun kulturala, elkarbizitzako egoera eta abar); baina, edonola ere, ikaslearen esperientzia arlora gerturatu behar du (hezkuntza zein banakakoaren arlora).

Ebaluatu beharrekoa matematikaren edo hizkuntzaren arlokoa denean modu zorrotzean, testuko gaiak ikaslearengandik gertu dagoen testuingurua sortzeko balioko du. Hurbiltasun zentzua ez da espazioarekin lotuta soilik ulertu behar, denbora eta egunerokotasun arlokoa ere bada eta. Hori dela eta, ebaluatu nahi dugun ikaslearen adinaren arabekoak eta egokiak diren gaiak aukeratu beharko dira. Goian aipatu dugun moduan, gaiak askotarikoak izango dira eta ez derrigor diziplina arlokoak (helburua ez da curriculumaren ezagutza maila ebaluatzea, diagnostikoa egiteko ebaluazioa ez baita curriculum arlokoa), eskolan ikasitakoa errealitateko, inguruneko arazoetako, egungo bizitzako alderdirik garrantzitsuetako eta abarretako ezaugarriak hainbat testuingurutan ebazteko edo aztertzeko aplikazioa ebaluatzean oinarrituta. Edonola ere, itemek alderdirik garrantzitsuenak, oinarrizkoenak eta aipagarrienak landu behar dituzte.

4.2. Itemen egitura

Item baten ohiko egitura hau izango da:

1. *Goiburua* edo aurkezpena, hasieran. Ohar orokorra edo testuaren irakurketaren helburuaren inguruko azalpenen bat edo elementu motibatzailearen bat eskaintzen du.
2. *Testua.* Gero galderei erantzuteko eskaintzen duen informazio iturria da. Era askotakoa (testu idatzia, grafikoa, taulak, formularioak, irudiak, eskema, estatistikako taula eta abar) eta mistoa ere izan daiteke; hau da, hainbat eratako testu elementuak batera ditzake (testu idatzia eta grafikoa edo

irudia, esate baterako, testu liburuetan edo idatzizko komunikabideetan maiz agertu ohi diren moduan). Testuak galderei erantzuteko beharrezkoa den informazioa eskainiko du; argia eta zuzena izango da hizkuntzaren ikuspuntutik, testu horiek irakurriko dituzten ikasleen adinaren eta ezaugarrien araberrakoak, eta justifikatzen duten salbuespenik egon ezean behintzat, galderak ebazteko erabili behar ez duten informazio gehiegirekin ez luzatzen saiatu beharko dira.

3. *Oinarria*. Ikasleari egin ohi zaion galdera espezifikoa da. Galderazko esaldi batekin egin ohi da ("*Zein da hau egin zuen pertsonaia:...?, "Zein eragin izan ohi du testuan agertzen den esperimenduak?"* eta abar). Hori egiteko beste modu bat jarraibidea edo agindua ematea da: ("*Adierazi honen osagai nagusia...*", "*Kalkulatu zein materia ehuneko behar den honetarako:.....*", "*Azpimarratu ideia nagusia*" eta abar). Oinarri mistoa ere presta dezakegu. Kasu horretan, egoera jakin baten inguruko datuak eskaini ohi dira eta, jarraian, galdera egin. Galdera hori testu orokorreko informazioa eta norberaren ezagutzak eta abileziak erabiliz ebatzi behar da.
4. *Erantzun aukerak*. Ikaslearen ustez zuzena den erantzuna aukeratu ahal izateko dituen aukerak dira. Aukera anitzeko itemetan lau dira. Aldiz, zenbait galderaren kasuan, bi erantzun alternatibo eskaintzen dira batzuetan (egia/gezurra, bai/ez eta abar). Edonola ere, bakarra da zuzena. Gainerakoak (distraigarriak) sinesgarriak izango dira; hau da, erantzun zuzenaren maila bereko aukerak izango dira, testuko informazioa abiapuntu gisa hartuta prestatutakoak eta, ahal den neurrian, ebaluatu nahi dugun adin horretako ikasleek egin ohi dituzten akatsak erakutsi beharko dituzte.

4.3 Itemen motak

Ikuspuntu formaletik, diagnostikoa egiteko ebaluazio probetan itemen oinarriko lau mota proposatzen dira:

- ✚ *Erantzun itxiaren itema aukera anitzeko formatuarekin*. Item itxia ere deitu ohi zaio galdera bakoitzak aukera ugari eta zuzeneko erantzun bakarra baitu.
- ✚ *Item erdi-itxia*. Informazioaren aurrean, ikasleak bi aukeren artean bat aukeratu behar duena da. Adibidez, taula batean hainbat baieztapen edo galdera agertzen dira eta hauen artean aukeratu behar du ikasleak: *bai/ez, egia/gezurra, ugaztuna/narrastia, Asia/Afrika, naturala/soziala* eta abar. Ikasleak bere ustez zuzena den erantzuna zirkulu batekin biribildu edo X batekin markatu beharko du. Kasu guztietan, erantzun zuzenen adibide bat eskainiko da ikasleei beren erantzunetan laguntzeko gida gisa.
- ✚ *Eraikuntza laburreko itema*. Beste item mota batzuen bidez ebalua ezin daitezkeen abileziak ebaluatzen zuzendu ohi dira. Aukera ugaritakoak dira: erantzuna idazteko, zerbait marrazteko, matematiketako eragiketa bat egiteko, eskema bateko tartekak betetzeko, grafiko bat egiteko eta abar eska diezaiokegu.
- ✚ *Item irekia*. Item mota horien ezaugarri nagusia erantzunen aukera handia onartzea da; haiek, zuzenak izan arren, egiten dituen ikaslearen arabera alda daitezke. Kalifikatzeko garaian subjektibotasun arazoa ekiditeko, item mota horiek txantiloia eta zuzenketako irizpide argiak dituzte, desadostasunak ahal den gehien ekiditeko. Zuzenketen irizpideek erantzunak mailakatzen dituzte, zuzenak eta okerrak diren erantzunen arteko tarteko exekuzio mailak finkatuz.

5. Itemak prestatzeko garaian, hizkuntza arloko zein alderdi izan da kontuan?

Esperientziak esaten digunez, hizkuntza arloko alderdi guztiek izaten dute kontrolatzeko zaila den eragina ebaluazioetan. Zenbaitetan, itemak baldintzatu egiten ditu erabilitako hizkuntzak, nahiz eta gai zientifikoa, soziala edo beste mota batekoa izan. Kasu horietan, abilezia zientifikoa, adibidez, edo, batez ere, hizkuntza arlokoak ebaluatzen ari diren zalantza egon ohi da. Arrazoi hori dela eta, arreta handia izatea eta emaitzak eta gero egin ohi den interpretazioa oker dezaketen egoera txarrak ekiditea komeni da.

Arreta berezia jarri da itemak prestatzeko, aukeratzeko, testuak aukeratzeko edo egokitzeko, eta erantzun aukerak idazteko garaian, alderdi horiek denek baitute garrantzi handia ebaluazioetan. Hori dela eta:

- Hiztegia eta sintaxian arreta berezia jarri da, ulermena ez zailtzeko edo erabiltzen den etaparako ezegokia bihur ez dadin. Sintaxi apainegiak edo oso jasoa den lexikoak zailtasun handiagoa ematen die probei eta emaitza okerrak sor ditzake pertsonak idatzizko testuak ulertzeko garatu duen gaitasun maila dela eta, nahiz eta beste gaitasun mota batzuk neurtzea izan helburu.
- Ebaluazioaren xede diren ikasleen arabera, galderen testua eta formulazioa egokitu da Lehen Hezkuntzako 4. mailara edo DBHko 2. mailara. Ez da item baten zailtasuna handitu behar adin horretarako ezohikoak diren hitzak erabiliz.
- Saiatu da azalpen eta argibide argiak, zuzenak eta laburrak ematen.
- Saiatu da esaldi luzeak, puntuazio zeinu gutxikoak eta "kontzeptuen gehiegizko karga" ez erabiltzen, testua edo galdera iluntzen baitute soilik.

Euskal Herrian egin ohi diren ebaluazio probetako alderdi esanguratsu bat itemen erabilera hizkuntza da (euskara eta gaztelania). Probetan euskara eta gaztelania ahal den modurik parekatuenean erabiltzen saiatu dugu eta hizkuntza bat edo bestea erabiltzeak item baten zailtasun mailaren inguruko zalantzarik ez duela sortuko bermatu dugu, emaitzen fidagarritasuna kalte ez dezan.

Arrazoi horiek direla eta, probetan erabili behar diren item guztiek izan dute aplikazio aurretik eta ondoren hizkuntzaren kontrol sakona proba pilotuan, euskarazko eta gaztelaniazko bertsioen kalitatea, irizpideen kontrastea eta ebaluatuko diren ikasleen adinerako egokiak direla bermatze aldera.

- Itemak prestatzeko garaian, euskarazko zein gaztelaniazko iturriak erabili dira, item gehienak bi hizkuntza horietako batekoak ez izaten saiatuz bereziki.
- Euskarazko eta gaztelaniazko bertsioak prestatzean, ahal den neurrian, bataren eta bestearen arteko antzekotasuna lortzen saiatu eta zailtasun maila nabarmen ezberdinak ez izatea bermatu beharko dugu, hizkuntza bakoitzak berezko dituen ezaugarriak erabiltzeari kalterik eragin gabe. Laburbilduz, bi hizkuntza horietako bat erabiliko duen ikasleak onurarik edo kalterik ez izaten saiatu beharko dugu, emaitzen interpretazioari fidagarritasunik ken ez diezaion.
- Hitzez hitzeko itzulpen edo bertsioak ekidin dira, zailtasun handiagoa sortzen baitute. Izan ere, nahiz eta zuzenak izan, ez dira egokitzen hartzailearen adinera (ohikoa da itzulpen zuzenak topatzea, baina "jasoagoak" edo "jakintsuagoak" izan ohi dira, kateatutako esaldiak izan ohi dituzte..). Gauza bera gertatu ohi da "askeegiak" diren bertsioekin, bata bestea baino zailagoa izatea eragiten baitute.

- Euskarazko bertsioetan, *euskara batuaren* arauak hartu dira kontuan, baina arreta handia jarri dugu estandarizatutako euskalkien aldeetara ohituta dauden ikasleek uler dezaten.